

YOSHLAR HUQUQIY MADANIYATINI RIVOJLANTIRISHDA DAVLAT VA JAMOAT BIRLASHMALARI HAMKORLIGI

Jumanazarov Feruzbek Azamat o'g'li

*Abu Rayhon Beruniy nomidagi Urganch Davlat Universiteti "Ijtimoiy-iqtisodiy fanlar"
fakulteti Huquq kafedrası stajor-o'qituvchisi*

Annotatsiya. Mazkur ilmiy tezisda yoshlar huquqiy madaniyatini rivojlantirishda davlat organlari hamda jamoat birlashmalari o'rtasidagi hamkorlikning konstitutsiyaviy va qonunchilik asoslari tizimli ravishda tahlil qilinadi. Tadqiqot davomida O'zbekiston Respublikasining Konstitutsiyasi, "Yoshlarga oid davlat siyosati to'g'risida"gi hamda "Jamoat birlashmalari to'g'risida"gi qonunlari normalari asosida yoshlar huquqiy ongini yuksaltirishda davlat va fuqarolik jamiyati institutlarining o'zaro aloqadorligi ochib beriladi. Shuningdek, amaldagi hamkorlikning hozirgi holati baholanib, huquqiy targ'ibot faoliyatining tizimliliigi yetarli emasligi, hududiy qamrovning pastligi va jamoat birlashmalarining tashkiliy-moliyaviy imkoniyatlari cheklanganligi kabi muammolar aniqlanadi. Tezisda mazkur muammolarni bartaraf etishga qaratilgan holda davlat va jamoat birlashmalari o'rtasida doimiy hamkorlik mexanizmlarini joriy etish, qo'shma huquqiy ta'lim dasturlarini ishlab chiqish hamda zamonaviy axborot texnologiyalaridan foydalanishni kengaytirish bo'yicha ilmiy-amaliy taklif va tavsiyalar ilgari suriladi. Tadqiqot natijalari yoshlar huquqiy madaniyatini yuksaltirish orqali jamiyatda qonun ustuvorligini mustahkamlashga xizmat qiladi.

Kalit so'zlar: yoshlar huquqiy madaniyati, huquqiy ong, huquqiy savodxonlik, yoshlar siyosati, davlat organlari, jamoat birlashmalari, fuqarolik jamiyati institutlari, davlat va jamoat hamkorligi, huquqiy targ'ibot, huquqiy ta'lim, qonun ustuvorligi, huquqbuzarliklarning oldini olish, normativ-huquqiy asoslar, ijtimoiy hamkorlik, huquqiy tarbiya.

Kirish

Bugungi globallashuv sharoitida yoshlarning huquqiy madaniyatini rivojlantirish har bir demokratik davlat oldida turgan ustuvor vazifalardan biridir. Huquqiy madaniyat darajasi jamiyatda qonun ustuvorligi, fuqarolarning huquq va erkinliklariga hurmat, huquqbuzarliklarning oldini olish kabi muhim omillar bilan chambarchas bog'liqdir. Ayniqsa, yosh avlodning huquqiy bilimiga ega bo'lishi, qonunlarga ongli ravishda rioya qilishi barqaror fuqarolik jamiyatini shakllantirishning asosiy shartlaridan biri hisoblanadi.

O'zbekiston Respublikasida yoshlar masalasi davlat siyosatining ustuvor yo'nalishi sifatida belgilanib, bu borada huquqiy asoslar izchil takomillashtirib borilmoqda. Shu bilan birga, yoshlar huquqiy madaniyatini rivojlantirishda faqat davlat organlarining sa'y-harakatlari yetarli bo'lmay, jamoat birlashmalari va boshqa fuqarolik jamiyati institutlari bilan samarali hamkorlikni yo'lga qo'yish muhim ahamiyat kasb etadi.

Yoshlar huquqiy madaniyatini rivojlantirishning huquqiy asoslari

O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi yoshlarning huquq va erkinliklarini ta'minlashning asosiy kafolatlarini belgilab beradi. Xususan, Konstitutsiyaning **15-moddasida** Konstitutsiya va qonunlarning ustuvorligi mustahkamlab qo'yilgan bo'lib, bu norma yoshlarni qonunlarga hurmat ruhida tarbiyalash uchun muhim huquqiy asos hisoblanadi.

Konstitutsiyaning **56-moddasida** jamoat birlashmalari fuqarolik jamiyatining muhim instituti sifatida e'tirof etilib, ularning jamiyat hayotidagi ishtiroki kafolatlanadi. Ushbu norma davlat va jamoat birlashmalari o'rtasidagi hamkorlikning konstitutsiyaviy asosini tashkil etadi.

Shuningdek, O'zbekiston Respublikasining **“Yoshlarga oid davlat siyosati to'g'risida”gi Qonuni** yoshlar huquqiy madaniyatini yuksaltirishni davlat siyosatining asosiy yo'nalishlaridan biri sifatida belgilaydi. Mazkur qonunga ko'ra, yoshlarning huquqiy savodxonligini oshirish, ularni huquqiy jihatdan tarbiyalash davlat organlari bilan bir qatorda jamoat birlashmalarining ham vazifasi hisoblanadi.

Bundan tashqari, **“Jamoat birlashmalari to'g'risida”gi Qonun** jamoat birlashmalarining huquqiy maqomini belgilab, ularning yoshlar bilan ishlash, huquqiy targ'ibot olib borish va davlat organlari bilan hamkorlik qilish huquqini mustahkamlaydi.

Davlat organlarining yoshlar huquqiy madaniyatini rivojlantirishdagi roli

Davlat organlari yoshlar huquqiy madaniyatini rivojlantirishda asosiy tashabbuskor subyekt sifatida namoyon bo'ladi. Ta'lim muassasalarida huquqiy fanlarni o'qitish, huquqiy targ'ibot tadbirlarini tashkil etish, yoshlar huquqlarini himoya qilishga qaratilgan normativ-huquqiy hujjatlarni qabul qilish ana shular jumlasidandir.

Shuningdek, davlat organlari tomonidan yoshlar uchun maxsus huquqiy dasturlar ishlab chiqilishi, huquqiy seminarlar, treninglar va davra suhbatlari tashkil etilishi yoshlarning huquqiy bilimlarini oshirishga xizmat qiladi. Biroq, ushbu faoliyatda ko'pincha jamoat birlashmalari bilan hamkorlik yetarli darajada yo'lga qo'yilmayotgani kuzatiladi.

Jamoat birlashmalarining yoshlar huquqiy madaniyatini yuksaltirishdagi ahamiyati

Jamoat birlashmalari yoshlar bilan bevosita ishlash imkoniyatiga ega bo'lgan, jamiyatdagi real muammolarni yaxshi biladigan subyektlar hisoblanadi. Ular yoshlarning ehtiyojlari va qiziqishlaridan kelib chiqib, huquqiy targ'ibotni samarali tashkil etishi mumkin.

Amaliyotda jamoat birlashmalari tomonidan huquqiy maslahatlar berish, yoshlar o'rtasida huquqbuzarliklarning oldini olishga qaratilgan loyihalar amalga oshirilmoqda. Shu bilan birga, huquqiy targ'ibotning tizimli emasligi, moddiy-texnik resurslarning yetishmasligi kabi muammolar mavjud.

Davlat va jamoat birlashmalari hamkorligining amaldagi holati va muammolari

Davlat va jamoat birlashmalari o'rtasidagi hamkorlik asosan alohida tadbirlar doirasida amalga oshirilmoqda. Biroq, mazkur hamkorlikning uzluksiz va tizimli mexanizmlari yetarli darajada shakllanmagan.

Asosiy muammolar quyidagilardan iborat:

- hamkorlikning huquqiy mexanizmlari aniq belgilanmagan;

- huquqiy targ'ibot tadbirlarining epizodik xarakterga ega ekanligi;
- hududlar kesimida yoshlarning qamrovi pastligi;
- jamoat birlashmalarining tashabbuslarini moliyaviy qo'llab-quvvatlash yetarli emasligi.

Davlat va jamoat birlashmalari hamkorligini takomillashtirish yo'llari

Yoshlar huquqiy madaniyatini rivojlantirishda davlat va jamoat birlashmalari hamkorligini kuchaytirish maqsadida quyidagi takliflarni ilgari surish mumkin:

- davlat organlari va jamoat birlashmalari o'rtasida **doimiy hamkorlik platformalarini** yaratish;
- yoshlar uchun **qo'shma huquqiy ta'lim dasturlarini** ishlab chiqish;
- jamoat birlashmalarining huquqiy loyihalarini **grantlar orqali qo'llab-quvvatlash**;
- huquqiy targ'ibotda **raqamli texnologiyalar va ijtimoiy tarmoqlardan** faol foydalanish.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, yoshlar huquqiy madaniyatini rivojlantirish zamonaviy demokratik jamiyatni barpo etishning muhim shartlaridan biri hisoblanadi. Ushbu jarayonda davlat organlari va jamoat birlashmalarining o'zaro hamkorligi yoshlarning huquqiy ongini shakllantirish, ularni qonunlarga hurmat ruhida tarbiyalash hamda huquqbuzarliklarning oldini olishda muhim ahamiyat kasb etadi. Tadqiqot davomida yoshlar huquqiy madaniyatini yuksaltirish borasidagi munosabatlar O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi hamda sohaga oid maxsus qonunlar asosida tartibga solinishi, mazkur jarayonda fuqarolik jamiyati institutlarining faol ishtiroki zarurligi asoslab berildi.

Tezida o'tkazilgan tahlillar shuni ko'rsatadiki, davlat organlari tomonidan yoshlar huquqiy madaniyatini rivojlantirishga qaratilgan chora-tadbirlar amalga oshirilayotgan bo'lsa-da, jamoat birlashmalari bilan hamkorlikning tizimli va uzluksiz mexanizmlari yetarli darajada shakllanmagan. Natijada huquqiy targ'ibot tadbirlarining epizodik xarakterga ega bo'lishi, yoshlarning hududlar kesimida to'liq qamrab olinmasligi hamda jamoat birlashmalarining tashkiliy-moliyaviy imkoniyatlari cheklanganligi kabi muammolar yuzaga kelmoqda.

Shu munosabat bilan, yoshlar huquqiy madaniyatini yuksaltirishda davlat va jamoat birlashmalari hamkorligini yangi bosqichga ko'tarish zarur. Xususan, o'zaro hamkorlikning aniq huquqiy mexanizmlarini belgilash, qo'shma huquqiy ta'lim va targ'ibot dasturlarini ishlab chiqish, jamoat birlashmalarining huquqiy loyihalarini moliyaviy qo'llab-quvvatlash hamda huquqiy targ'ibotda zamonaviy axborot texnologiyalaridan keng foydalanish muhim ahamiyat kasb etadi. Mazkur chora-tadbirlarning izchil amalga oshirilishi yoshlarning huquqiy ong va madaniyatini yuksaltirishga, jamiyatda qonun ustuvorligini mustahkamlashga hamda fuqarolik jamiyatining barqaror rivojlanishiga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi.
2. O'zbekiston Respublikasining "Yoshlarga oid davlat siyosati to'g'risida"gi Qonuni.
3. O'zbekiston Respublikasining "Jamoat birlashmalari to'g'risida"gi Qonuni.
4. Ilmiy maqolalar va normativ-huquqiy hujjatlar.